

/Kunstroute

Timmelsjoch

Stel dat we langs alle bergwegen kunstwerken zouden plaatsen, dan zouden de Alpen meteen het grootste museum ter wereld zijn. Wat een tegenspraak! De bergen zijn op zichzelf al een kunstwerk met een onovertroffen artistiek scheppingsgehalte. De Alpen zijn dus sowieso al een museum. Veel reizigers zien die bergen helaas als een hindernis en willen die zo snel mogelijk achter zich hebben. Indien mogelijk zelfs 's nachts of door een tunnel die tot aan hun bestemming loopt.

Wat een gemiste kans. Her en der komen er initiatieven op gang om de bergwegen te verfraaien met kunstzinnige accenten. Tirol organiseerde al periodieke kunstroutes voor sculpturen en ook Frankrijk plaatst steeds meer sculpturen langs haar wegen. Maar niet alles levert ook een meerwaarde op.

Van alle bergpassen in de Alpen zijn er slechts enkele die privaats beheerd worden. Dat je er wegentol voor betaalt, is een nadeel, maar daar staat tegenover dat de pas perfect wordt onderhouden.

De Timmelsjoch Hochalpenstrasse AG tracht je waar voor je geld te geven en plaatste enkele jaren geleden vijf opmerkelijke hedendaagse kunstwerken langs de mooiste bergpas van Tirol. Vijf massieve betonnen constructies die wonderwel harmoniëren met hun omgeving. En het gaat niet enkel om de attractie.

Het ligt in de bedoeling om zo meer inzicht te geven in de historische context van de pas en terzelfdertijd de voorbijganger bewuster naar de bergen te laten kijken, gewoon door er iets langer de tijd voor te nemen.

Historisch gezien is het Timmelsjoch de verbinding van Sölden met Meran en dus de link van Tirol met Zuid-Tirol. Eigenlijk start de echte pas in Obergügl in het Ötztal over het 2.509m hoge Timmelsjoch naar Moos in het Passeierdal. Twaalf kilometer schitterend bergdecor.

De naam Timmels is vermoedelijk een verbastering van het Latijnse woord Tumulus wat heuvel of berg betekent. De oudste tekstvermelding dateert van 1241 als Thymels. Rond 1320 werd er al een bergpad aangelegd voor regulier vervoer met pakezels, maar men vermoedt dat er al in de prehistorie migratie via de pas naar het Ötztal heeft plaatsgevonden. Vraag maar aan Ötzi.

Al meteen na het tolstation, even buiten Hochgügl, staat "Der Steg", een monumentale constructie met een loopbrug die je het gevoel geeft even boven het Ötztal te zweven. Je hebt hier een goed zicht op die oude voetweg die nu een stuk van de Europäische Fernwanderweg E5 vormt. Het Timmelsjoch stond ook gekend als een smokkelroute. Ooit trokken hier bij nacht en ontij gelukzoekers met hun koopwaar naar de noordelijke kant van de Alpen en trotseerden de grillen van berg en klimaat.

Op de plek waar het voetpad de autoweg kruist staat een monumentale kubus: "Der Smuggler". Het uitgespaarde silhouet symboliseert het donkere gat waarin de smokkelaars zich begaven. Als bezoeker associeerde ik dit ook met de duistere kant van de bergen.

Boven op de pas staat een "Passmuseum" als derde kunstwerk waar enkele panelen het hele verhaal vertellen. Men deed er goed aan om alles zeer compact en bevattelijk voor te stellen. De gang eindigt met een enorm "venster" op de natuurlijke omgeving. "Mensen, kijk er toch naar!" is de boodschap. Het staat er niet letterlijk geschreven, maar je kan er niet om heen. De uitnodiging is overweldigend.

De zuidelijke kant kwam pas na de eerste wereldoorlog in Italiaanse handen door het verdrag van Saint-Germain. Italië wenste toen natuurlijke grenzen en Zuid-Tirol werd ingelijfd. Daardoor werd de pas vanaf 1919 de hoogste grensovergang van Oostenrijk.

De Timmelsjoch Höhenstrasse werd in 1959 plechtig geopend, maar liep toen enkel vanuit Oostenrijk tot bovenop de pas. Het zou nog jaren duren om de Italiaanse overheid te overtuigen ook de afdaling naar Moos te mogen afwerken. Pas op 15 september 1968 werd de pas in twee richtingen geopend. Het was nochtans Mussolini die al in de jaren '30 aan Italiaanse kant een groot deel van deze route had laten aanleggen om zo nodig een militaire inval in Tirol mogelijk te maken. Na de ondertekening van het Hitler-Mussolini-pact liet de Italiaanse overheid de werkzaamheden

echter stilleggen. De weg was toen tot een goeie 2 km van de top klaar.

Enmaal de pas voorbij opent zich het brede panorama met de Texelgroep in haar volle waardigheid. De Texel is een Zuidtirolse uitloper van de Ötztaler Alpen. Het is een compact gebied met toppen tot 3500m die meer dan 40 jaar geleden mijn leerschool in de Alpen waren. Als een enorme betonnen verrekijker staat het "Fernrohr" naar die toppen te lonken. De twee kijkers staan haaks op elkaar om een 180° panorama te accentueren. Wanneer je tenslotte Moos binnenrijdt, vind je twee "granaten" langs de weg, kwartsstenen gemodelleerd naar de geologische structuren van de Passeiersteen.

Natuur, kunst en architectuur hebben hier een harmonie gevonden. Hoewel de gletsjers de enige échte architecten van het gebergte zijn, kan de mens nog steeds bescheiden accenten toevoegen die een meerwaarde betekenen voor de omgeving. Helemaal in eenheid met de historische context als brug tussen de vroegere vijanden Oostenrijk en Italië. Zoals het opschrift op de pas: "Was Freundschaft verbindet kann Politik nicht trennen".

Het Timmelsjoch is geopend van begin juni tot eind oktober, naargelang het weer. De tol voor een personenwagen bedraagt 14 euro voor een enkele overtocht en 18 euro voor heen/terug. Voor motoren wordt dat respectievelijk 12 euro en 14 euro. Fietsers gebruiken de pas gratis en vrachtvervoer is er niet toegelaten. De vijf "staties" die hierboven beschreven staan, zijn allemaal vrij toegankelijk. Meer foto's vind je op www.timmelsjoch.com.